

AZ ÁRULÁS MONOTON MELANKÓLIÁJA

A KOMÁROMI JÓKAI SZÍNHÁZ ÁRULÁS CÍMŰ ELŐADÁSÁRÓL

Nem elegáns a színészek önvallomását felhasználni egy színházi kritikában – ezért nem is teszem –, annyit mégis sejtetnek Bandor Évának (Emma), Mokos Attilának (Jerry) és Petrik Szilárdnak (m. v., Robert) a Kulisszák című műsorfüzetben közzétett gondolatai, hogy Valló Péter m. v. Kossuth-díjas rendező elemzésében vagy megvezette, vagy magukra hagyta őket. Különbözik azonban hogyan történhetett volna meg, hogy színházaink három, minden kétséget kizáróan legjobb karakterszínésze kétségbeejtő esetlegességgel ténfereg Harold Pinter *Árulás* című drámája kilenc jelenetéből hétben?

Az álszentség és az álszemérem műkedvelő csatája az erkölcsi fertővel. Ember vagyok és színész vagyok, de az a valaki, akit a színpadon megformálok, ááá, ő nem én vagyok. Ő idegen, mert idegen tőlem a gondolat, hogy úgy is lehet élni, mert én nem úgy élek, csak nagyon szeretnék úgy élni, a világ felé mégsem vállal(hat)om azt az életformát, mert mögöttem a család, a gyerekek a közvélemény, a karrier. Színészeink közül egy sem vállalja az azonosulást a megírt szereppel, így egymás árnyékává válik a szereplő és a szerep, nehéz eldönteni, mikor ki szólal meg. Látszólag abszurd helyzetek abszurd figurái, a valóságban viszont updike-i meg-

albee-i lények, akik olykor eljárnak bánni, és egyfolytában hazudnak maguknak és mindenkinek. Persze kiderül, hogy azoknak hazudnak, azok szemrebbenés nélkül visszahazudnak, s csak a végső, a hirtelen pillanat oldja a csoportos magányt, amikor a tükrök szembesítenek bennünket önmagunk elárulásával.

Az előadás további jelentős „erénye” az, hogy a rendező dramaturg nélkül dolgozik, így aztán sokkal nagyobb esély nyílik arra, hogy figyelmét elkerülje a párbeszéd magyartalassága, a jelenetek belüli találkozások esetlegessége, mintha ahogy az is, hogy a drámát szülő alapvető érzelmek nem a játéktérben, hanem valamely távoli panelház hálósobájában kinyitnak végtelenül üresen.

Az alaphelyzet a következő: Mokos Attilának hosszú ideje (kb. 10 éve) viszony van Bandor Évával, aki valójában nem Emma, Petrik Szilárd (Mokos Attila legjobb barátja) felesége, hanem egy tanár. Elképzelhető, hogy Mokos Attila korábbi életében megtörténtek olyan események, amelyek a színdarabban megtörténtek Jerryvel, sőt azt is feltételezhetjük, hogy Petrik Szilárd egykor megszenvedte Bandor Évát. Bandor Éva vonatkozó vagyon nem ismerjük. Petrik Szilárd időtlen múlt óta tudja, hogy Bandor Éva megcsalta

Mokos Attilával. lójában nem a nem is csálhatj így aztán szó szülség valahc a jelenlővő köz hogy Bandor É Szilárdot Moko sem, hogy egy teatrális mozd bálják megcsól

Ismert, hogy közegben már ugyanakkor – ba – az itteni l zönség tőrész. Pontosan tudt és Emma vis: suttogásteljes b erotika híján v a kényelmes a amit Pinter meg Koccsma. 1977. rokasztalnál ül [...] Mindkett koccintanak, is Emmára. Késő háza. Dolgozó: ül. Robert áll, szünet... szünet kálni kezd... s: Harmadik jelen és Emma. Ülne az egész, hogy is csinálunk.» J

* Az előadás bemutatóját 2013. szeptember 26-án tartották a Komáromi Jókai Színházban. – A sz

Mokos Attilával, de mivel Bandor Éva valójában nem az ő felesége, világos, hogy nem is csalhatja meg őt Mokos Attilával, így aztán szó szót követ, de drámai feszültség valahogy mégsem jön létre, mert a jelenlévő közönség minden tagja tudja, hogy Bandor Éva nem csalja meg Petrik Szilárdot Mokos Attilával, annak ellenére sem, hogy egy talányos pillanatban két teatrális mozdulattal majdnem megpróbálják megcsókolni egymást.

Ismert, hogy Valló Péter egy másik közegben már megrendezte az *Árulást*, ugyanakkor – mivel visszajár Komáromba – az itteni befogadó, a komáromi közönség tűréshatárát is feltérképezhette. Pontosán tudta, hogy amennyiben Jerry és Emma viszonyát élethűvé formálja, suttogásteljes botrányba fullad a történet, erotika híján viszont alibizmusba. Valló a kényelmes alibizmust választotta, azt, amit Pinter megfogalmazott: „Első jelenet. Kocsma. 1977. Tavasz. Dél. Emma egy sarokasztalnál ül, Jerry italokkal közeledik. [...] Mindketten mosolyognak, némán koccintanak, isznak. Jerry hátradől, ránéz Emmára. Később: Második jelenet. Jerry háza. Dolgozószoba. 1977. Tavasz. Jerry ül. Robert áll, kezében pohár. Szünet... szünet... szünet... Jerry föláll, majd jár-kálni kezd... szünet... szünet... csönd... Harmadik jelenet. Lakás. 1975. Tél. Jerry és Emma. Ülnek. Csönd. Emma: »Annyi az egész, hogy már nemigen tudom, mit is csinálunk.« Jerry: »Mmm.« Jerry meg-

fordul, ránéz. Jerry elkapja, ránéz. Jerry leveszi a kulcsot. Jerry visszaadja. Emma kimegy. Jerry nem mozdul.” Az nem nagyon nagy baj, hogy a rendező ragaszkodik a szerző útmutatásához, a nagyon nagy baj az, hogy ennél nem tesz többet.

Pinter *Árulásának* nincs közéletű változata: a tükörbe nézés vagy a döbbenet erejével hat, vagy sehogy. A komáromi rendezés egy sűrű folt a sűrű háttér előtt. Lehunyttal szemmel olyannak tűnt, mint egy hosszú autózás közben hallgatott rádiójáték. Jelentős különbség, hogy az autórádiót ki lehet kapcsolni.

Kétségtelen, hogy a három szereplő színész mindent megpróbált, de a fizikai mozdulatlanság egy idő elteltével szellemi egysíkúságot teremtett, a játzókkal együtt százhárom magányos embert egy földi térben. A rendezői léhaság folyamatosan tetten érhető, s különösen akkor rikoltó, amikor nyolc semmitmondó jelenettel szegül szembe a velencei történet, amely pontos, tempós, amelyben zajok és csendek feszülnek egymásnak, amelyben a színészek színészek, s amelyben minden kimondott szó jelentős és fontos. Ha itt az, másutt miért nem?

Valló Péternek tatarozni kellene önmaga szellemi épületét, s nem biztos, hogy a hulló vakolatot a komáromi színpadon kellene újrahasznosítani. Az *Árulás* rendezői bukás, és lehangelő, hogy a szereplő három kiváló színésznek e bukáshoz asszisztálnia kellett.

ROZSA MI SZEMÉ 2013. DEZEMBER